	Qo'shimcha adabiyotlar: 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. 2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. 2. История экономических учений. В.Автономоваб О.Ананъина, Н.Макашева М.,2000. 3. История экономических учений. А.Г.Худокормова М.1998. **Axborot manbalari** 4. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 5. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 6. www.ziyonet.uz – ta'lim portali 7.www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi sayti. 8.www.mineconomy.uz – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi sayti. 9.www.cbu.uz – O'zbekiston Respublikasi markaziy banki sayti
7.	Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** Ibragimova Madina Ismoilovna –SamISI "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrasi dotsent v.b.
9.	**Taqrizchilar**: **Mamadaliyev B.T.** – Samarqand shahar hokimligi moliya bo'limi boshlig'i; **Ulashev X.A.** – SamISI "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrasi dotsenti

Mazkur Fan dasturi institut o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil ____ avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№_____)

Mazkur Fan dasturi "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrasining 2024 yil ____ avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
_____
Samarqand Iqtisodiyot va servis
instituti rektori M.E.Po'latov

2024 yil "____" _____

Ro'yxatga olindi:_____
2024 yil "____" _____

IQTISODIY TA'LIMOTLAR TARIXI FANIDAN
O'QUV DASTUR

Bilim sohasi:	400000	Biznes, boshqaruv va va huquq
	1000000	Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	410000	Biznes va boshqaruv
	1010000	Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishlari:	60410100	Iqtisodiyot
	60410200	Buxgalteriya hisobi
	60410300	Soliqlar va soliqqa tortish
	60410600	Bank ishi
	60411000	Inson resurslarini boshqarish
	60411100	Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar

Samarqand – 2024 yil

Fan/modul kodi HISET2	O‘quv yili 2024-2025	Semestr 1 yoki 2	Kreditlar 5
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4

1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg’ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami (soat)
	Iqtisodiy ta'limotlar tarixi	60	90	150

2.

I. FANNING MAZMUNI

Fanni o‘qitishdan maqsad – kishilik jamiyatining ko‘p ming yillik iqtisodiyo taraqqiyotibosqichlariga molik tarzda vujudga kelgan qarashlar, fikrlar, g‘oyalar va nazariyalarni hamda ularni ilmiy tizimga solingan konsepsiya va ta’limotlarni vujudga kelishi va rivojlanishi, mazmun-mohiyati, davlat va jamiyatni rivojlanishida iqtisodiy siyosat dastaklari va mexanizmlari sifatidaqo‘llanilishi hamda zamonaviy iqtisodiy konsepsiya va ta’limotlarni tasniflash metodikasini o‘rgatishdan va iqtisodiy tafakkurni shakllantirishdan iboratdir.Fan va ta’lim integratsiyasi mazmun va mohiyatidan kelib chiqqan holda innovatsiyalarni ta’lim tizimiga keng jalb etish, zamonaviy axborot kommunikatsiya tizimidan keng foydalanish.

Fanning vazifalari – talabalarni nazariy bilimlar, iqtisodiy mushohada qilish usullari bilan qurollantirish, iqtisodiy hodisa va jarayonlar mazmunini mantiqiy mushohada qilish uchun zarur bo‘lgan uslubiy yondashuvlarni egallashga ko‘maklashish, ular ongiga milliy istiqlol g‘oyasini va milliy mafkuraning asosiy qoidalarini singdirish, iqtisodiyotni modernizatsiyalash, erkinlashtirish va islohotlarni chuqurlashtirish asosida hozirgi zamon rivojlangan bozor iqtisodiyotini vujudga keltirishning dolzarb muammolarini ochib berish, iqtisodiyot va iqtisodiy munosabatlar to‘g‘risida amaliy ko‘nikmalarni hosil qilish.

II. ASOSIY NAZARIY QISM (MA’RUZA MASHG’ULOTLARI)

II. I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. ”Iqtisodiy ta’limotlar tarixi” fanining predmeti va vazifalari

Iqtisodiy fikr, g‘oya, qarash, ta’limotlarning paydo bulishi va rivojlanishining tarixiy jarayoni. Ilmiy davrlash prinsiplari (tamoyillari), boshqa ijtimoiy-gumanitar fanlar (falsafa, iqtisodiyot nazariyasi, xalq xo‘jaligi tarixi, ekonomiks) bilan chambarchas bog‘liqligi. Zamonaviy iqtisodiy ta’limotlarning asosiy maqsadi, zamonaviy iqtisodiy nazariya bo’limlari, terminalogiya va tasniflash, iqtisodiy ta’limotlar tarixiga yondashuvimiz, absolyut va nisbiy yondashuvlar, ortodoksal va noortodoksal iqtisodchilar, noortodoksal iqtisodchilarning roli, noortodoksalikni aniqlash, qanday qilib

	V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari **Talaba bilishi kerak:** • "Iqtisodiy ta'limotlar tarixi" fani boshqa Iqtisodiy fanlar bilan bog'liq ekanligi, iqtisodiy dunyoqarashlar evolyutsiyasi, iqtisodiy g'oyalar, nazariyalarning rivojlanishi qonuniyatlarini o'rganadi. Har bir ijtimoiy-iqtisodiy formatsiyadan iqtisodiy ta'limotlar tarixidan xabardor bo'ladi.. **(bilim)** • Qur'oni Karimdagi iqtisodiy qarashlar, qadimgi Osiyo mutafakkirlari: Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino, Yusuf Xos Hojib, Abu Rayhon Beruniy iqtisodiy g'oyalari to'g'risidagi iqtisodiy bilimlarga ega bo'ladi. Amir Temur, Alisher Navoiy, Boburiylar davri savdo-sotiq, dehqonchilik, hunarmandchilikdan keladigan daromad va soliqlar tizimi hamda Temur tuzuklaridan iqtisodiy ta'limotlar tarixi bilan yaqindan tanishadilar.; **(ko'nikma)** • iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil qilish usularini qo'llash; iqtisodiy qonunlarni, ilmiy tushunchalar (kategoriyalar)ni, iqtisodiy muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi.*** **(malaka)**
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** •ma'ruzalar; •interfaol keys-stadilar; •seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); •guruhlarda ishlash; •taqdimotlarni qilish; •individual loyilalar; •loyiha tahlili; •misol va masalalar; •jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish.
6.	**Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati** **Asosiy adabiyotlar** 1. A.A.Razzoqov, Sh.X.Toshmatov Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. Darslik.-T., Moliya, 2002. 221 bet. 2. L.N.Xalikova. Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. Darslik. –S., SamISI., 2023.310 bet. 3. B.X.To'rayev, A.N.Nizamov Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. O'quv qo'llanma; Samarqand 2021 y. 270 bet. 4. Sh.Q.Yuldashev, I.I.Ergashev, L.N.Xalikova Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. O'quv qo'llanma 2019 y. 247 bet.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Iqtisodiy ta'limotlar tarixi" fanining predmeti va vazifalari
2. O'rta Osiyodagi temuriylar davrigacha va temuriylar davridagi iqtisodiy g'oyalar
3. Merkantilizm iqtisodiy ta'limotining mohiyati va ahamiyati
4. Angliya va Fransiyada klassik (mumtoz) maktabning shakllanishi
5. Klassik iqtisodiy maktabning to'la shakllanishi. Adam Smit va David Rikardo iqtisodiy ta'limotlari
6. Klassik iqtisodiy maktabga muqobil g'oyalarning mohiyati
7. Bozor iqtisodiyotiga muxolif - sotsialistik yo'nalish mohiyati va uning tarixiy tadbiri
8. Marjinalizm ta'limoti va neoklassik iqtisodiy maktablar
9. Institutsionalizm yo'nalishi mohiyati va ahamiyati
10. Jon Meynard Keyns ta'limoti, va neokeynschilik
11. Neoliberalizm g'oyalarining mohiyati va ahamiyati
12. Hozirgi zamon iqtisodiy ta'limotlari evolyusiyasi

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada har bir akademik guruhga alohida o'tiladi. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tiladi. "Keys – stadi" texnologiyasi ishlatiladi, keyslar mazmuni o'qituvchi tomonidan belgilanadi. Ko'rgazmali materiallar va axborotlar multimedia qurilmalari yordamida uzatiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Merkantilizm iqtisodiy ta'limoti
2. Klassik siyosiy iqtisodiy maktabning vujudga kelish sharoitlari
3. Adam Smit va David Rikardo iqtisodiy ta'limotlari
4. Klassik iqtisodiy maktab ta'limoti
5. Marksizim va Leninizm siyosiy iqtisod nazariyalari
6. Germaniyadagi iqtisodiy ta'limot xususiyatlari
7. Marjinalizmning rivojlanish nazariyalari
8. Institutsional nazariyalar
9. Jon Meynard Keyns ta'limoti, va neokeynschilik
10. Mukammal va nomukammal raqobat bozori nazariyalari
11. Neoliberalizm konsepsiyalarining ahamiyati va xususiyati
12. Iqtisodiy ta'limotlari evolyusiyasi

Mustaqil ta'lim kafedrda tomonidan ishlab chiqilgan uslubiy ko'rsatma asosida amalga oshiriladi.

	har hil fikrli iqtisodchilar iqtisodiy ta'limotlar va kasbga ta'sir etadi, noortodoksal iqtisodchilarning muammolari, turli hil fikrlarni namoyish etish muammosi, metodologik muammolar. **2-mavzu. O'rta Osiyodagi temuriylar davrigacha va temuriylar davridagi iqtisodiy g'oyalar** Marg'inoniyning «Hidoya» asari, undagi iqtisodiy fikrlar, iqtisodiy qonunchilik, zakot, chorva mollari, qo'y-qo'zi, qoramollardan olinadigan zakot miqdori, Forobiy asarlarida "ehtiyoj", mehnat, mehnat taqsimoti, inson omili masalalarining yoritilishi. Beruniyning asarlarida kishilik extiyojlarining paydo bo'lishi va uni qondirish asoslari, mehnat va hunarga munosabatlari. Ibn Sino asarlaridagi iqtisodiy qarashlar. Fozil davlat to'g'risidagi g'oya. Insonlarning ma'naviyati va iqtisodiyot o'rtasidagi munosabat. Savobli ish. Nizomulmulkning "Siyosatnoma" asaridagi iqtisodiy fikrlar. Xazina (budjet), uni to'lash, asrash hisob-kitob masalalari. Yusuf Xos Xojibning "Qutadg'u bilig" asari, unda raiyatning hukmdorga talablari: mulk daxlsizligi, pulning qadr-qiymati, savdo yo'llarining bexatarligi to'g'risidagi fikrlar. Merkantilizm va fiziokratizm g'oyalari.Yusuf Xos Xojib va Rabguziy g'oyalarining hozirgi davrdagi ahamiyati. **3-mavzu. Merkantilizm iqtisodiy ta'limotining mohiyati va ahamiyati** Merkantilizm tushunchasi, uning mazmuni. Merkantilizm g'oyasi vujudga kelishining iqtisodiy va ijtimoiy shart-sharoitlari. Har bir shaxs o'zi uchun iqtisodchidir. Qudrat va boylik. Savdo balansi. Boylikning asosi - muomala sohasi. Ilk merkantilizm monetar tizimi. Tomas Mann (Angliya), Kolbertizm, Monkreten (Fransiya). David Hyumaning iqtisodiy qarashlari. Merkantilizm va proteksionizm siyosatining ayrim mamlakatlardagi ko'rinishi: Italiya merkantilizmi, Angliya-proteksionizmi, Fransiya-kolbertizmi. Merkantilizmning tarixiy taqdiri. **4-mavzu. Angliya va Fransiyada klassik (mumtoz) maktabning shakllanishi** Klassik (mumtoz) iqtisodiy maktab vujudga kelishining tarixiy shart-sharoitlari va umumiy xarakteristikasi. Angliyadagi shart-sharoit. Boylikning asosi - ishlab chiqarish sohasi, mehnat va yer, tabiat. Uilyam Petti asarlari, uning merkantilizmga munosabati. Petti uslubi (metodi), xususiyatlari qiymatning talqini. Iste'mol va almashuv qiymatiga munosabat, muomaladagi pul miqdorini aniklash. Ish haqi, yer rentasi, yer bahosi va foiz (protsentning) tahlili.

Per Buagilberning qiymat talqini, iste'mol va ayirboshlash qiymati, pulga munosabat.

5-mavzu. Klassik iqtisodiy maktabning to'la shakllanishi. Adam Smit va David Rikardo iqtisodiy ta'limotlari

Adam Smit dunyoqarashining kengligi. Smitning bozorlar va siyosat haqidagi xulosalari tahlili. Adam Smitning xalqaro savdo, qiymat nazariyasi, taqsimlash nazariyasi.

A.Smit asarlarida klassik maktab g'oyalarining yanada rivojlantirilishi. A.Smit manufaktura davrining iqtisodchisi sifatida. A.Smit «Xalqlar boyligining tabiati va sabablari to'g'risidagi tadqiqot» nomli asari, feodalizmga munosabat. Merkantilizm tanqidi va fritrederlik (erkin savdo)ning asoslab berilishi.

A.Smit va hozirgi zamon. Bozor iqtisodiyoti to'g'risidagi ta'limotlari.

6-mavzu. Klassik iqtisodiy maktabga muqobil g'oyalarning mohiyati

Muqobil iqtisodiy g'oyalar paydo bulishining tarixiy shart-sharoitlari va xarakteristikasi. Karl Marks va uning klassik iqtisodiyot haqidagi tanqidiy fiklari. Marks uslubiyoti, sinf va tovarlar. Marksning qiymatning mexnat nazariyasi. Ortiqcha qiymat va eksplutatsiya. Marksning kapitalizm taxlili. Ishsizlik armiyasiga qarama qarshilik. Foydaning tushish darajasi. Biznes inqirozing kelib chiqishi. Davriy takrorlanadigan o'zgarishlar, nomutanosib inqiroz.

7-mavzu. Bozor iqtisodiyotiga muxolif - sotsialistik yo'nalish mohiyati va uning tarixiy tadbiri

XIX asrning birinchi yarmidagi xayoliy sosializmning o'ziga xos xususiyatlari, A.Sen-Simon, Sh.Fure va R.Ouyen iqtisodiy qarashlari, Sosialist-rikardochilarning (T.Godskin, J.Grey, J.Brey) iqtisodiy qarashlari, Marksizm vujudga kelishining tarixiy shart-sharoitlari, K.Marksning iqtisodiy ta'limotim, Markscha iqtisodiy ta'limotning tarixiy taqdiri

8-mavzu. Marjinalizm ta'limoti va neoklassik iqtisodiy maktablar

Marjinalizm. Iqtisodiy ta'limotlarda neoklassik yo'nalishning shakllanishi. Marjinalizmning umumiy ta'rifi. Rivojlanish bosqichlari.

Jevons, Menger va ularning me'yoriy tahlil asoslari. Me'yoriy tahlilning dastlabki targ'ibotchilari. Qiymatning klassik nazariyasi kamchiliklari. Foydalilik o'zi nima? Naflilik tushunchasini solishtirish. Naflilik funksiyasi. Naflilik, talab va ayirboshlash. Ishlab chiqarish omillarining qiymati. Jevons

va Menger evolyutsiyasi.

9-mavzu. Institutsionalizm yo'nalishi mohiyati va ahamiyati

Institutsionalizmning asosiy xususiyatlari, evolyutsiyasi.

Iqtisodiy kategoriyalarning inkor etilishi. T.Veblen g'oyalari. «Bekorchi sinflar nazariyasi» asaridagi iqtisodiy g'oyalar. J.R.Kommons qarashlari. U.K.Mitchell g'oyalari. Kon'yunktur-statistik institutsionalizm oqimi. Iqtisodiyotda bashorat (prognoz) masalalari siklik davriy o'zgarishlar nazariyalarining paydo bo'lishi. Ijtimoiy-institutsional yo'nalish. J.K.Gelbreytning iqtisodiy qarashlari. Nomukammal bozor ta'limotlari. Chemberlen monopolistik rakobat to'g'risida. J.Robinsonning nomukammal raqobat nazariyasi. Samaradorlik va adolat dilemmasi. Monetarizm va neoliberalizm evolyutsiyasi. Fridmanning monetar maktabi. Xayek va Mizesning sotsialistik iqtisodga munosabati. V.Rebkening ordeliberalizmi

10-mavzu. Jon Meynard Keyns ta'limoti, va neokeynschilik

Keyns makroiqtisodiyoti. Umumiy nazariyada konseptual tabiiylik. Keynsning multiplikator modelining shakllanishi:1940-1960. Keynschilik siyosati. Yangi keyinschilik va muvofiqlashtirishda muammolar. Yana iqtisodiy o'sish va taklif haqida. Zamonaviy makroiqtisodiyotning istiqbollari. Keyns nazariyasi va makroiqtisodiyot. Post-keynschilik iqtisodiyoti. Britaniya post-keynschiligi. Amerika post-keynschiligi. Bozor iqtisodchilarning post-keynschilarga qarata javobi.

11-mavzu. Neoliberalizm g'oyalarining mohiyati va ahamiyati

Neoliberalizmning paydo bo'lishi va uning o'ziga xos xususiyati, belgilari. "Ordoliberalizm". Lyudvig fon Mize noliberalizmi. Fridrix Fon Xayek-neoliberalizm otasi. F.Xayekning ijtimoiy, iqtisodiy g'oyalari.

Valter Oyken "iqtisodiy tizim" tiplari to'g'risida. Iqtisodiy siyosatdagi ikki soha. "O'rtacha yo'l" siyosati.

Lyudvig Erdxardning iqtisodiy islohotlari. Islohotlarning muvoffaqiyatli chiqishining sababi.

Ijtimoiy bozor xo'jaligi.

12-mavzu. Hozirgi zamon iqtisodiy ta'limotlari evolyusiyasi

Hozirgi davr iqtisodiy ta'limotlarining asosiy xususiyatlari, ijtimoiy-iqtisodiy yo'nalishining shakllanishi va rivojlanishi, Keynsning iqtisodiy qarashlari, keynschilik, yangi keynschilik, yangi klassik (neoklassik) yo'nalish.